

**Li shmayn chi
Mooshakahkinitoohk
Ayshkum awn achimoohk daan
laanii**

Paarii aen Ooshchikaatayk

**Lii atoktonn di
Manitoba pi la munisipalitii aen Kanawaapimitook**

Jwayn, 2017

[left intentionally blank]

Aen kiishitaahk chi achimoohk: Li shmayn chi mooshakinitoohk daan li Manitoba

“Chi mooshakinitoohk” aen itwayhk Kwaayesh chi Kanawaapinitoohk, chi nishtotaatoohk paarmii lii atoktonn pi lii blaen pour chi ooshitaahk chi li Trustiik, mina kayaash chi nishtotamiik ka kii itawyhk mina chi kiikayhk pi mina kaahkiyow chi maamoo atooshkayhk. Oomshiishi chi tootamiik paarmii li Govaarnimaan tayhkay li shmayn chi mooshakinitoohk oonhi lii praysipaal:

Li Rispay: Oomshiishi chi Tootamiik poor li rispay Taapishkoot kaayaash paarmii lii Naasyoon atoktonn pi li moond. Chi mooshakinitoohk ooshchikaatew pi itawywuk daan l’istwayr di li moons ataoktoon pi miyewyhtamiik leu laang, aen ishi pimaatishichik, ka tootahkik pi leu lway kayaash.

Aen maamoo atooshkayhk: Chi mooshakinitoohk ooshchikaatew aen maamoo atooshkayhk avik lii naasyoon atoktonn pi li moond atoktonn.

Nishtootamiik: Chi mooshakinitoohk ooshchikaatew chi natoonamiik ataamiik chi nishtootamiik kaayaash pi anoosh ka ishi mamooishtoohatooyaahk aantor lii atoktonn pi lii blaen pi chi li swaytiik pi chi tootamiik poor lii naasyoon atoktonn pi li moond atoktonn.

Aaksyoon: Chi mooshakinitoohk niikaaniishchikaatew miitoni ka shoohkaatayk kwaayesh nawut chii ishpayik anoosh pi mina kay pay ayaamakuhk kwaayesh chi kanawaapamitoohk aanotr deu lii atoktonn pi lii blaen.

Chi achimoohk poor chi mooshakinitoohk

Lii atoktonn pi la munisipaliti ka kanawaapamitoohk miyiwew la deuziem aanii ayshkum aen achimoohk Manitoba leu shmayn itayhkay chi mooshakinitoohk. Ooma ka achimoohk trwaa seksyoon aashtaywa. Chi aashtaahk kayaash ooshchi, chi mooshakinitoohk poor dimaen pi aanavaan chi itaapihk. Chi maamooatooshkayhk avik lii naasyoon atoktonn pi li moond atoktonn chi takwaashtaahk iita kwaayesh ka tootamaahk tayhkay chi enn pronayns chi mooshakinitoohk pi mina kishchi chi aashtaahk daan la seksyoon, mooshakinitoohk poor dimaen-mooshakinitoohk kwaayesh chi maamooatooshkayhk..

Aen atooshkayhk avik mishchayt lii zaasaasyii ka maamooatooshkaychik, li Goovaarnimaan atooshkaatum oomshiishi:

- 1. Chi atooshkaatamihk ka kii ishpayihk** – Manitoba atooshkatum kwaayesh chi aashtaahk aantor deu lii moond atoktonn pi blaandaan li Manitoba iita ka ishi pimaatishihk, lii polichik pi poor loovraazh pi iita ka kishinahamakyhk. Kii li asassiyihkaanaan avik mishchayt paahkaan ka wiichihiwaychik pi lii orgaanizaasyoon kwaayesh chi kakway aashtaahk oomshiishi chi tootamihk:
  - a. Chi pishkaapamishchik lii zaanfaan pi lii faamii** – Li Manitoba mishchayt lii zaanfaan ka pishkapamishchik nawut mishchayt lii atoktonn. Akooschi oohiin lii noomb ka shpiishchaki ayish kayaash lii faamii atoktonn kiiyaapit mooshitaawuk ka kii ishpayihk. Kii kakway tipaymikonaanik, daan lii zikol kii ayiikaashoowuk lii zaanfaan waahyow wiikiwahk taansihi chi pimishahkik leu faasoon di naasyoon. Li Manitoba atooshkaatum chi wiichihiwayt avik lii zaanfaan pi lii faamii chi kaaya ooshaam chi kanwaymishchik lii zaanfaan.
  - b. La saantii chi atooshkaatamihk** – Aen tipaymikaashooyen pi daan lii zikol kaa oohpikiiyen ki panaachiihikoon kaa oohpikiihaachik lii zaafaan pi namooya ki kishkayitayn chi li paraanyiwiyen. Li Manitoba wiichihiway chi pamihwayt daan la saantii di faamii, lii maamaan pi lii baybii avik la saantii di faamii pi chi pimatishihk daan la saantii ishi, daan lii proogram. Manitoba wiichihiway lii zaanfaan pi lii pleu vyeu moond ka pimatishichik avik ka kii machi tootaakoochik la bwaasoon, chi ahkamaymitotuhk kaaya chi nakiimakuhk li saarvis poor lii pramyayr naasyoon leu zaanfaan pi lii taamii pi mina aniki lii zaanfaan atoktonn ka ahkooshichik.
  - c. Chi pamiihiwayk daan la zhuschis** – Ka itwaanaan akooshchi michchayt daa lii prayzoon lii pramayr naasyoon, lii Michif, pi li moons Inuit kaa ayaachik akooz aen kii timaymikooyaahk li goovaarnimaan, pi ka mooshihtaahk anoosh kayaash ooshchi lii zaanfaan ka kii ootinishchik pi aen kii kakwaatakihikaashoochik. Li Manitoba wiichihiwew chi kiikayhk kaayaash ooshchi nishtum kaa maachipayihk daan lii zikol ka kii tootahkik, ka kii kitimayikaashoochik pi leu faamii, ni mamooatooshkanaan iita kaa wiikichik chi paytaayaahk lii saarvis pi aniki kaa wiichihiwaychik poor aniki kaa machi tootaahkik, aniki kaa kitmiayikaashooshik, lii faamii pi iita kaa mamooiikihk chi kishkayhtamihk kaykwy aen dawayhtamihk. Nutr lway pi anihii lii proogram kaa kishkaytamihk pi mina aen li kolleltiikh wiichihiwew anike ka kii kitamyikaashoochik pi lii faamii.

- d. Wiichihiwayk poor lii zaanfaan d'ikol atoktonn pi leu faamii chi kishinamakoochik daan lii zikol** –Li Manitoba kwaayesh nohtay aashtow ka kii panaachistaat ooshchi ka tipaymiwayt kayaash ooshchi daan lii zikol poor li moond atoktonn. Ka itwaanaan ayka kwaayesh aen kii kishinahamaakashoochik daan lii zikol namooya kii kaashkitaawuk chi wiihichishoochik paarmii lii praamyayr naasyoon, lii Michif, pi lii zootr atoktonn zhen moond aen wakoohamihk avik la poovritti, poor lii mayzoon pi la saantii, pi lii faamii ka kitimaitoochik.
- e. Chi kishinahamakayhk pi chi pamihwayn daan l'ooovraazh** –Li Manitoba nohtay wiichihiwew kwaayesh chi aashtaahk ka kii mayiipayiichik kayaash aniki ka kii tootaakaashoochik. Mitooni kii mayiipayiikwuk kaahkiyow kayaash pi mina anoosh aykwaanima ooshchi. Mishchayt aasaamb mamooatooshkaywuk chi kishinahamaakayhk mina l'ooovraazh chi maykihik chi wiichihishchik lii zhenn pi lii pleu vyeu moons.
- 2. Chi mooshakinitoohk ka payamakaahk** – La lway chi mooshakinitoohk kishkayshchikaatew aykwaanima li Manitoba aen aashtayk disseu li terrain nishtum pi li territwayr li moond atoktonn. Aykwaanima mina kishkayhtakwun li Manitoba aen kii kishchi ooshchishit pi kiiyapit ooshchishiw kaayaash ka kii kishkayhtoyaahk pi lii traytii avik li moons atoktonn pi lii naasyoon atoktonn. Li Manitoba nawut kiiyaapit mishchayt kishkayhtum aykooshiishi aashchi li moond atoktonn pi lii naasyoon atoktonn aen kii kitimayikaashoochik akooshchi mina kaa panachihikoochik lii blaana. Daan lii lway ooshchi ni waapahtaynaan chi mooshakinitoohk ooshchikaatew avik li rispay poor lii naayoon atoktonn pi li moond atoktonn pi leu zistwayr, leu laang pi ka ishi pammatisichik kaayaash ooshchi pi mina chi mooshakinitoohk sapraan chi ka kii machi pamihwayt.

Waahyou ooshchi chi mooshakinitoohk ki tayanaan. Ki kishchi itawaaniwan chi ooshihtaahk chi shoohkaahk chi mooshakinitoohk kwaayesh chi kanawaapahtamihk chi mamooatooshkayhk avik lii naasyoon atoktonn pi li moond atoktonn. Miina ditwaanaan chi mooshakinitoohk gii maachistanaan avaan chi kiishihtaayaahk pi chi wiihtamaahk. Li Manitoba, avik lii zaasaasyii avik mishchayt lii zoot, oonhin lii zaaksooyoon kii ootinamwuk chi mooshakinitooyaahk:

- a. Chi mooshakinitoohk poor lii zaanfaan pi leu faamii** – Ka kii ishpayihk daan lii ziikol kaa mooshakinishchik lii zaanfaan wiikiwow ooshchi chi nipahtaahk lii laang atoktonn, ka ishi pimatisichik, leu lway pi leu drway. Mishchayt lii zaanfaan kii kitimahikaashoowuk daan leu korr, aen makatwayhtahkik, pi mina kii machi

matawakataywuk. Miina atiht lii zaanfaan kii nipoowuk daan lii zikol. Lii faamii ki kishchi mihtaatomwuk kaa waanihakich leau zaanfaan. Daan la Manitoba ni shoohki atooshkaanaan chi wiichihiwayaahk chi kiikayhk avik lii faamii chi kakway mishkahamihk chi kishkaytamihk taanishi kaa ishpayihk kaa waniyahkook lii zaanfaan.

Li Manitoba waapahtum aykwaanima lii faam atoktonn pi lii zaanfaan chi kanawaymishchik pi garaanchiik ayka chi machitootakaashoohik pi chi paahpiishchik. Dashootaynaan kwaayeah chi aashtaahk kaaya chi kitimayikaashoohik lii faam pi lii fii atoktonn, soortoo aniki kaa waanikaashoohik pi kaa nipahishchik lii faam pi lii fii atoktonn daan li Manitoba.

- b. Chi kiitwaam mooshahkinamaahk awayna liiyanaan lii atoktonn ooshchi nutr laang, ka kii paypimaatishiyaahk pi kaykway ka tipayhtamaahk** – Li Manitoba wiichihiwew chi mooshakinamihk kaahkiyow ka kii waanihitaachik lii naasyoon atoktonn pi li moond atoktonn chi mooshakinamihk pi chi ootinamaahk kitwaam leu laang, ka kii pimaatishichik kayaash pi ka kii miyikaashoohik. Aen kii tipaymikaashoohik kii ashaypayiwuk pi lii zikol ooshchi mina ka mayiitootaakoowak chi kishkayhtahkik awayn wiiyawow paarmii lii pramyayr naasyoon, lii Michif pi lii Inuit. Ni kishkayhtaynaan kishchi la laang, ka kii pimatishichik mina leu faasoon sapraan chi ayaahk chi kishkayhtamihk awayna kiiya kishchi poor lii zhenn chi oohpinahkik ka nidwayhtahkik chi kishkayhtahkik awayna wiiyawow, daan li moond aanchiyii. Sapraan oohiin chi ayaahk kwaayesh chi pimoohtayhk chi mooshahkinitoohk chi kishkayhtamihk nutr laang, nutr faasoon pi kaykwy ka miikaashooyaahk.
- c. Likol pi chi waapahtaywayhk poor chi mooshahkinitoohk** – Sa praan lii blaam pi lii zoot moond chi nishtohtawaachik lii pramyayr naasyoon, lii Michif, pi li zistwayr dii Inuit, leu faasoon, pi kaykwy ka kii miikaashoohik chi mooshahkinitoohk. Li Manitoba waapahtum kishchi kaykway chi ooshihtaahk chi nishtohtaashoohk chi wiichihiwayhk chi kishinamakayhk pi chi kishinamakayhk kaa nidwayhtamihk, aansaamb chi aashtaahk lii maanyayr atoktonn, aen kishkayhtamihk, la faasoon pi chi oohpinamihk lii ziikol pi kaykwy chi kishkayhtamihk.
- d. Taanishi chi mooshahkinitoohk kwaayesh chi miiyoowiichayhtooyaahk** – Avik lii praamysyr naasyoon, lii Michif, pi li moond Inuit, lii saasyoon pi iita kaa wiikiichik sapraan chi itaaphik didaan nutr zyeu ooshchi chi takwaashtaahk kayaash ka kii

nakatwayshchikooshiyaahk, nutr lway ka pimitshahamaahk, aen ishi tayhtamaahk pi kwaayesh aan avaan chi itapihk chi nikaaniikooyaahk nutr zidii. Li Manitoba ka ishi waapahtuk chi mooshahkinitooyaahk sa praan chi takwaashtaahk lii proogram kiiwaam otinamihk ka tipayhtamaahk kayaash oushchi pi lii saarvis, namooya piko kishchi poor lii prmyayr naasyoon, lii Michif pi li moond Inuit maaka poor toot daan li Manitoba. Chi ooshitaahk lii proogram pi aashtaahk lii saarvis avik lii zyeu chi tipaytamihk tapishkoot kayaash mitooni akihtew poor assurii kwaayesh chi aashtaahk lii lway chi niikaanishtaahk chi aashtaahk avik rispay, aykaa chi waaniihkayk ayka piko payek aen borr chi itapihk pi kanawapahtamik porr kahkiyow.

- e. **Chi kananwaapahtamihk pi chi mooshahkinitoohk poor lii lway atoktonn pi lii traytii** – Manitoba ayow chi ashootuhk chi kakwaychimaat kwaayesh avik lii praamyayr naasyoon, lii Michif, pi lii zoot atoktonn taanday kaa wiikichik ishpilii goovaarnimaan chi li disidiit ayka chi wayaashkuhk chi apachistaahk leu drway aen moond atoktonn obaen lii lway di traytii.
  - f. **Ka noohay tootamihk disseu la tayr** – Miina chi aashtaahk avik lii lway di goovaarnimaan soon oblijii li Manitoba chi kishkayhtuhk kishchi taanishi li moond atoktonn aen ishiwahkoohchik avik la tayr pi aen ishi kanawayhtahkik anihiiin tapitow oota ka kii aashtayki chi apatchitaak.
3. **Anavaan chi itapihk** – Li deu mil jis set ripor poor ooma laanii ka apachistikaatew niikaan chi pimatchistaahk chi kanawaapahtamihk pi pishkayhtamihk taanishi aen pimoohaymakaahk chi mooshahkinitoohk. Li Manitoba ka oohpinum taanishi kwaayesh chi mamoo atooshkayhk avik lii naasyoon atoktonn pi li moons atoktonn kwaayesh kahkiyow chi aashtaahk pi chiniikaaniit chi ooshihtaahk poor chi mooshahkinitooyaahk kwaayesh daan li Manitoba. La vayritii pi chi mooshahkinitoohk la komissyoon di Canada chi miikaaniit kaa taywaatamihk chi tootamohk pi kishchi lii praysipaal ka mamoo apichik lii naasyoon kaa itwaychik poor lii lway poor li moond atoktonn pi chi wiikoomaachik toot lii zoot.